

Valtiovarainministeriö
Kunta- ja aluehallinto-osasto
PL 28
00023 Valtioneuvosto

Viite: lausuntopyyntöne 22.11.2012

LAUSUNTO LUONNOKSESTA KUNTARAKENNELAIKSI

Pyydettyinä lausuntonaan Pyhtään kunta toteaa seuraavaa:

Yleistä

Valtiovarainministeriö laatima luonnos kuntarakenneliksi perustuu jo hallitusohjelmassa julki tuotuun pyrkimykseen muuttaa kuntarakennetta niin sanottujen vahvojen peruskuntien suuntaan. Vahvana peruskuntana pidetään kuntaa, joka muodostuu luonnollisista työssäkäyntialueista, on riittävän suuri vastatakseen itsenäisesti peruspalveluista, kykenee tulokselliseen elinkeinopolitiikkaan ja kehittämistyöhön sekä voi tehokkaasti vastata yhdyskuntarakenteiden hajautumiskehitykseen.

Vahvan peruskunnan kriteereitä ei lausuntopyynnössä ole tarkemmin perusteltu. Vahvoille peruskunnille on asetettu tavoitteeksi pystyä laajasti ja pääosin itse vastaamaan peruspalveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta sekä hallitsemaan markkinoita tuotantotapojen monipuolistuessa ja vastaamaan vaatimuksiin asukkaiden valinnanvapauden lisäämisestä. Lisäksi vahvan peruskunnan tulisi muodostua luonnollisista työssäkäyntialueista, pystyä luomaan edellytykset talouskasvulle ja työllisyydelle, kyetä tehokkaasti huolehtimaan yhdyskuntarakenteen kehittämisestä sekä edistää kuntataloudeltaan vakaampien kuntien muodostamista.

Edellä olevan perusteella voidaan todeta Pyhtään olevan monella mittarilla vahva peruskunta: peruspalvelut pystytään järjestämään itse, pystytään vastaamaan asukkaiden vaatimuksiin valinnanvapauden lisäämisestä, pystytään luomaan edellytyksiä talouskasvulle ja työllisyydelle sekä pitämään kuntatalous vakaana. Tavoitteista peruspalvelujen tuottamista pääosin itse voidaan jopa pitää vanhakantaiseen ajattelutapaan perustuvana. Katsomme nykyä paremmin vastaavaksi tavoitteeksi kykyä kehittää innovatiivisesti uusia parempia tapoja palvelujen järjestämiseksi. Tämän tavoitteen toteutumisen kautta olisi mahdollista vaikuttaa kun-

tasektorin talouden vakauttamiseen huomattavasti tehokkaammin kuin kuntarakennetta muuttamalla.

Selvitysvelvollisuus

Pyhtää on lakiluonnoksen perusteella usealla kriteerillä velvollinen selvittämään kuntarakennetta. Katsomme, että jos selvitysvelvollisuus toteutuu, tulee selvitys laatia koko Etelä-Kymenlaaksoa koskevana (Pyhtää, Kotka, Hamina, Miehikkälä, Virolahti).

Selvitysvelvollisuuden muodostaa ensisijaisesti kuntakoko, Pyhtään asukasmäärä Väestörekisterikeskuksen tilaston mukaan oli 5378 vuoden 2012 lopussa. Selvitysvelvollisuusraja on asetettu 20 000 asukkaaseen, joka oli jo Paras-puitelaisissa asetettu raja-arvo sosiaali- ja terveystalouden järjestämiseen kelvolliseksi katsottavalle kunnalle. Mistään tutkimustuloksista ei kuitenkaan ole saatu vahvistusta tälle 20 000 asukkaan väestömäärälle, vaan sen voidaan todeta olevan yhtä hyvä tai huono arvo kuin joku toinenkin. Sen sijaan kuntatalouden tilastoja tutkimalla voi luotettavasti päätellä, että pienet kunnat ovat usein taloudellisesti tehokkaampia kuin suuret, esimerkiksi Pyhtää tuottaa terveystaloutensa noin 15 % halvemmalla kuin kymmenen kertaa asukasluvultaan suurempi Kotkan kaupunki. Tällä perusteella voidaan hyvin todeta, että leveät hartiat eivät takaa hyvää taloudenhoitoa. Lisäksi on selvää, että organisaatiossa suurempi koko merkitsee järkeviä rakenteita, suuria hallintokustannuksia, heikkoa sitoutumista, tuhlausta ja siten kaiken kaikkiaan korkeampaa kustannustasoa.

Kuntakokoa selvästi parempi tapa mitata kuntien kykyä vastata tulevaisuuden haasteisiin olisi hyödyntää esimerkiksi Kunnallissalan Kehittämisseuran toteuttamaa kuntien elinvoimaisuustutkimusta. Todettakoon vielä, että Pyhtää on konkreettisesti osoittanut kykenevänsä tulokselliseen elinkeinopolitiikkaan ja kehittämistyöhön.

Määräajat ja menettelyt

Laadittu aikataulu selvitysten laatimisen osalta on erittäin tiukka. Kuntarakennelain on tarkoitus tulla voimaan kesällä 2013 ja kuntien on annettava valtiovarainministeriölle 30.11.2013 mennessä ilmoitus siitä, minkä kunnan tai kuntien kanssa yhdistymistä on tarkoitus selvittää. Yhdistämiselvitys puolestaan tulisi toimittaa ministeriölle jo 1.4.2014, jolloin sen laatimiseen jää käytännössä neljä kuukautta aikaa. Selvitys on lakiluonnoksen mukaan sisällöltään sängen laaja edellyttäen monia erillisiä selvityksiä ja arvioita, joten sille asetettua laatimisaikaa tulisi jatkaa vuodelle 1.4.2015 saakka.

Määräaikojen lisäksi lausunnon antamista lakiluonnoksesta on vaikeuttanut epätietoisuus kuntarakenteeseen läheisesti liittyvästä

sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksesta: meillä on kaksi toisiinsa läheisesti vaikuttavaa muutosprosessia, joissa asukaslukukriteerit poikkeavat merkittävästi toisistaan. Hyvä hallintotapa edellyttäisi, että lausuntoa pyydettyä lausunnon kohteena olevasta asiasta ei olisi ristiriitaista aineistoa.

Valtioneuvoston toimivalta kuntajaon muuttamisessa

Lakiluonnoksessa päätösvalta selvitysalueesta poikkeamiseen ja erityisen kuntajakoselvityksen määrittämiseen on valtiovarainministeriöllä. Valtioneuvosto päättää kuntajakoselvittäjän esityksestä erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevaa kuntaa koskevasta kuntajaon muutoksesta.

Pyhtään kunnalla ei ole huomautettavaa nykyisen kuntajakolain määrittelemään valtioneuvoston toimivaltaan eikä kuntarakennelakiluonnoksen esityksiin em. toimivallasta. Katsomme kuitenkin, että kuntien omaa näkemystä on kunnioitettava kuntajaon muuttamisesta päätettäessä.

Yhdistymisavustuksien ehdot ja määrät

Kuntien ja valtion välisissä neuvotteluissa on sovittu periaatteesta, että kunnille ei nykyisessä taloudellisessa tilanteessa asetettaisi uusia tehtäviä, joista aiheutuu taloudellisia rasitteita. Nyt kuitenkin on taas käymässä niin, että valtio yksipuolisesti määrää kunnat laatimaan yhdistymisselvityksiä, mutta osallistuu selvityskustannuksiin vain osittain. Tätä ei missään nimessä voida hyväksyä, vaan selvityskustannukset on maksettava kokonaisuudessaan valtion varoista.

Varsinaisen yhdistymisavustuksen määrä on jäämässä pieneksi, kaikkien Etelä-Kymenlaakson kuntien yhdistyessä avustuksen suuruus olisi vain 8 miljoonaa euroa. Summa on täysin riittämätön kattamaan kuntien yhdistymisestä muodostuvalle suurkunnalle aiheutuvia kustannuksia.

Lakiehdotukseen sisältyy valtionosuuksien vähenemisen korvaaminen vuoden 2019 loppuun saakka, jos kuntien yhdistyminen tulee voimaan 2014-2017 välisenä aikana. Kuntien yhdistyminen on luontevinta ajoittaa tapahtuvaksi valtuustokauden 2017 alusta, jolloin yhdistymisavustusta saataisiin vain kolmen vuoden ajalta. Kuitenkin henkilöstöä koskeva irtisanomissuoja on voimassa viiden vuoden ajan yhdistymisestä. Kun henkilöstömenot ovat voimakkaimmin kuntatalouteen vaikuttava erä, tulisi valtionosuuden vähenemä korvata aina viiden vuoden ajalta, mikäli kuntien yhdistyminen tapahtuu vuosina 2014-2017.

Kielilaki

Pyhtään kunta pitää erittäin hyvänä sitä, että kaksikielisen kunnan yhdistyessä yksikieliseen kuntaan myös uudesta kunnasta tulee kaksikielinen riippumatta ruotsinkielisen väestönosan määrästä. Tämä on mielestämme ainoa keino turvata ruotsinkielisen väestönosan kielellisten oikeuksien säilyminen yhdistymistilanteessa. Kielilain toimeenpanoa on valvottava koko uuden kunnan alueella.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaaminen

Katsomme asetetun tavoitteen vahvojen peruskuntien ylläpitämisestä perus- ja erikoissairaanhoidosta olevan utopistinen. Tästä osoituksena on esimerkiksi Kainuun hallintomallikokeilun epäonnistuminen. Ensisijaisena toteuttamisvaihtoehtona pidämme sosiaali- ja terveysalueita, joiden toiminta järjestetään yhteistyösopimuksin kuntien välillä.

Suomen perustuslain (731/1999) 121 §:n mukaan Suomi jakaantuu kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua asukkaiden itsehallintoon. Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteita koskevien linjausten mukaan alle 20 000 asukkaan kunnilta poistetaan oikeus päättää omien asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä. Pidämme tällaista näkemystä perustuslain 121 §:n vastaisena ja vaadimme, että perustuslaissa säädettyä kuntien itsehallinto-oikeutta kunnioitetaan. Asukaslukuvaatimus ei perustu mihinkään faktatietoon ja on muutoinkin epäonnistunut, koska

- Asukasmäärän suuruus ei takaa hyvää palvelutasoa, pikemminkin päinvastoin
- Suuri asukasmäärä ei takaa edullista kustannustasoa
- Suuri asukasmäärä ei takaa henkilökunnan saatavuutta.

Edellä mainituin perustein olemme vakaasti sitä mieltä, että peruspalvelut tulee säilyttää edelleen kunnan omassa päätösvallassa asukasluvusta riippumatta. Mikäli tämä ei ole mahdollista pidämme parhaana vaihtoehtona sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä alueellisesti yhteistoimintasopimuksin; tällöinkin on palvelua tuottavan tahon kanssa voitava tehdä palvelusopimus, joka pitää sisällään sopimuksen palvelutasosta ja palveluverkostosta.

Lopuksi

Pyhtään kunta toteaa, että kuntarakennelakiluonnoksessa peräänkuulutetut kuntien yhdistämiset eivät poista kunnallistalouden rahoitusvajetta. Kyseessä on edelleen silmankääntötempu, jolla peitetään todelliset ongelmat ja kuvitellaan asioiden tulevan kuntoon, vaikka itse ongelman ratkaisuun ei edes yritetä puuttua. Toistamme näkemyksenämme, että sosiaali- ja terveydenhuollossa tulee keskittyä uusien innovatiivisten palvelutapojen ja –

järjestelmien kehittämiseen. Samoin hallintouudistusta tärkeämpänä pidämme valtakunnallisen yhteensopivan potilastietojärjestelmän aikaan saamista.

PYHTÄÄN KUNNANVALTUUSTO

Osmo Kallio
Puheenjohtaja

Matti Rupponen
Hallintojohtaja

LIITTEET

ote valtuuston pöytäkirjasta 4.3.2013 §

Kunnanhallitus	§ 72	25.02.2013
Kunnanvaltuusto	§ 36	04.03.2013

LAUSUNTO KUNTARAKENNELAKILUONNOKSESTA

1788/00.04.00/2012

Khall § 72
25.2.2013

Valmistelija: Hallintojohtaja Matti Ruppenen

Valtiovarainministeriö pyytää kunnilta 7.3.2013 mennessä lausuntoa kuntarakennelakiluonnoksesta.

Kuntarakennelakiluonnos on valmistelu hallituksen linjausten pohjalta, jotka on esitetty hallitusohjelmassa, kunta- ja palvelurakenneselvityksessä sekä kunta- ja palvelurakenneuudistuksen kriteerien vahvistamispäätöksessä. Lakiluonnoksessa kuntajakolain nimi ehdotetaan muutettavaksi kuntarakennelaki. Lakiin on tarkoitettu lisätä säännökset kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvityserusteista ja niistä poikkeamisesta sekä muuttaa kuntien yhdistymisen taloudellista tukea koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan kielilain muuttamista eräin osin.

Valtiovarainministeriö pyytää lausunnossa kannanottoa erityisesti:

- selvitysvelvollisuudesta, selvityserusteista (ml. poikkeuserusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä
- esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä
- valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta
- yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä
- sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti.

Lausuntopyyntö, sosiaali- ja terveystieteiden ministerityöryhmän muistio palvelurakennetta koskeviksi linjauksiksi sekä valmisteltu lausuntoluonnos ovat esityslistan liitteenä. Muu materiaali on toimitettu kunnanhallitukselle ja valtuutetuille jo aikaisemmin. Materiaaliin voi tutustua osoitteessa http://www.vm.fi/vm/fi/05_hankkeet/0107_kuntaudistus/index.jsp.

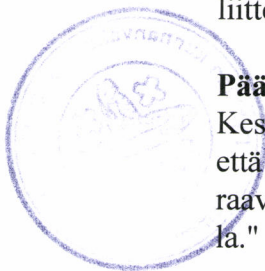
Kunnanjohtaja:

Kunnanhallitus ehdottaa valtuustolle, että valtiovarainministeriölle annetaan liitteen mukainen lausunto.

Päätös:

Keskustelun kuluessa Rune Drockila ehdotti Kari Huovilan kannattamana, että lausunnon kielilakia koskevan kohdan viimeinen virke muutetaan seuraavaksi: "Kielilain toimeenpanoa on valvottava koko uuden kunnan alueella."

Koska oli tehty päätösehdotuksesta poikkeava kannatettu ehdotus, olisi asiasta pitänyt äänestää. Puheenjohtaja tiedusteli kuitenkin kunnanhallituk-

Kunnanhallitus	§ 72	25.02.2013
Kunnanvaltuusto	§ 36	04.03.2013

selta voidaanko Rune Drockilan ehdotus hyväksyä yksimielisesti. Puheen-
vuoroja ei pyydetty, joten puheenjohtaja totesi päätösehdotuksen tulleen yk-
simielisesti kunnanhallituksen päätökseksi Rune Drockilan ehdottamalla
tavalla muutettuna.

Jakelu:

Kvalt § 36
4.3.2013

Lausuntopyyntö, sosiaali- ja terveystieteellisen ministerityöryhmän muistio
palvelurakennetta koskeviksi linjauksiksi sekä valmisteltu lausuntoluonnos
ovat esityslistan liitteenä. Muu materiaali on toimitettu kunnanhallitukselle
ja valtuutetuille jo aikaisemmin.

Päätös:

Keskustelun kuluessa Taina Marttinen ehdotti, että lausunnosta poistetaan
lause

"Pyhtään kunnalla ei ole huomautettavaa nykyisen kuntajakolain määrittele-
mään valtioneuvoston toimivaltaan eikä kuntarakennelakiluonnoksen esi-
tyksiin em. toimivallasta."

Ehdotusta ei kannatettu, joten puheenjohtaja totesi sen rauenneen ja päätös-
ehdotuksen tulleen kunnanhallituksen päätökseksi.

Otteen oikeaksi todistaa

5.3.2013

Pöytäkirjanpitäjä Matti Rupponen

